

15. *Instatur contra datam respondionem.* — Hæc videtur fuisse sententia Hugonis, quam ipse obscurissime proponit, et nunc unum sensum, nunc alium indicat: semperque difficultatem facere videtur argumentum factum, quod juxta hunc etiam sensum nulla sit differentia, quam inter inobedientiam et obedientiam Adæ assignat. Quia etiam culpa non ita derivatur ad filios Adæ ex illius inobedientia, ut sit irremissibilis, seu inauferibilis, ut sic dicam: ita enim nascuntur homines in peccato ob lapsum Adæ, ut per liberum arbitrium gratia Dei adjutum possint ad meliorem statum revocari. Responderi nihilominus potest, ex parte Adæ inveniri discriben: quia suo peccato ita totam natum infecit, ac dejicit, ut ex parte sua impotentem ad recuperandam justitiam illa rediderit: at vero servando præceptum nunquam posset auferre a posteris potestatem amittendi justitiam. Quia sensus veram doctrinam continet. An vero fuerit ab Hugone intentus, dubitari potest.

16. *Solutio tertia ad eundem Hugonis locum.* — *De secunda objectione in illo n. 12.* — Aliter etiam potest illud discriben explicari, nimurum unitus Adæ peccatum sufficiens fuisse, ut omnes ejus posteri in peccata nascantur: obedientiam autem ejus non satis fore, ut omnes ejus posteri in statu justitiae nascerentur. Quia licet Adam semel obedivisset Deo, si postea transgredieretur præceptum, filii ejus nascerentur peccatores. Quæ doctrina vera est, et illam maxime in principio capit Hugon indicit. Quinetiam sentit, quod filii Adæ vel non recipieren originalē justitiam, donec Adam perseveraret obediendo usque ad terminum illi præfixum pro tempore viæ: vel certe, quod si antea daretur filii justitia, et postea peccaret Adam, etiam justitiam acceptam filii amitterent. Utrumque autem horum falsum censeo. Primum quidem, quia filii nati ex Adamo ante peccatum, non nascerentur in peccato, ut est per se notum: ergo nascerentur in gratia, quia non datur status medius de lege, ut sœpe dictum est: ergo etiam nascerentur in justitia, quia essent in statu innocentiae, in quo sicut justitia originalis non potuit esse, nisi in gratia fundata, ita neque gratia futura erat, nisi originali justitia ornata, et munita. Secundum quoque falsum est: quia dona DEI sicut sine penitentia, præsertim donum gratum faciens, et ideo semel accepta non amittuntur sine peccato proprio, de quo latius in tractatu de originali peccato. In altera

vero objectione petitur, an statu innocentiae perseverante nascerentur homines cum omnibus habitibus virtutum moralium per accidens infusis? Sed hoc expedietur melius in fine capit post sequentem assertionem in num. 25.

17. *Tertia assertio partim negativa, partim affirmativa.* — Tertio dicendum est, homines in statu innocentiae non fuisse recepturos a principio creationis scientias, vel alias perfectiones intellectus, præter habitum fidei infusa. Hæc ultima pars, seu exceptio supponitur, ut consequens ad primam assertionem, quia sine fide non infunditur gratia, ut est constans apud omnes: tum quia fides est omnis justitiae fundamentum: tum etiam, quia quod Paulus dixit: *Sine fide impossibile est placere Deo*: in omni statu puri viatoris verum est: et cum proportione ad eum qui in actu, vel tantum in habitu Deo placet, seu illi est gratus, applicandum est. Ostensum est autem homines in illo statu fuisse creandos cum gratia habituali: ergo, et cum fide, saltem habituali. Reliqua vero pars assertionis intelligi potest, vel de scientia per se infusa: vel de acquisita natura sua, et per accidens infusa. In priori sensu est res notissima: quia neque Adam ipse cum tali scientia creatus fuit, ut supra diximus: ergo multo minus filii. In posteriori autem sensu Richardi, in 2, d. 20, art. 1, quæst. 4, sentit, quod licet pueri in illo statu non haberent scientias, quantum ad usum, haberent tamen illas, quoad habitus per accidens infusos. Nos vero in conclusione id negamus de scientia naturali quoad omnes ejus habitus, et species intelligibiles, quæ ab objectis acquire possunt.

18. *Contrarium tenendum cum D. Thoma, Aegidio et Hugone, et probatur.* — In hoc ergo sensu tradit hanc sententiam D. Thomæ, 4 p., q. 101, a. 1, et q. 18, de Verit., art. 7, quem sequuntur Aegidius, et alii in 2, dist. 20, et fuit sententia Hugonis de Sancto Victore, 1, 1, de Sacram., p. 6, c. 26. Ratio D. Thomæ est, quia ubi nulla legitur auctoritas, vel necessitas, aliquid supernaturale asserere non debemus: sed habere has scientias, et intellectuales perfectiones a Deo immediate inditas, supernaturalem quid est, saltem quoad modum: quia naturale est homini scientiam, et cognitionem intellectus per sensus acquirere: ergo non possumus sine aliquo ex dictis fundamentis asserere, infundendas fuisse hominibus omnibus in statu innocentiae. Antecedens quoad utramque partem satis notum est ex dictis. Consequens vero probatur, quia imprimis nulla auctoritate id ostendi potest. Deinde nulla

est necessitas, quia homines geniti in statu innocentiae non haberent usum rationis usque ad ætatem adultam, et proportionatam: ergo pro illo tempore non indigebant habitibus scientiarum. Postquam autem ad rationis usum pervenirent, possent sua industria, et diligentia illos acquirere: hoc satis erat ad naturalem eorum perfectionem, esetque illis commodum, et honestum in istarum scientiarum studiis, et inventione occupari: ergo necessarium eis non fuit illas a principio per infusionem recipere.

19. *Prima objectio.* — *Secunda.* — *Tertia.* — Solet autem objici primo, quia supra diximus has scientias fuisse infusas a principio Adamo: ergo et filiis infundi deberent, ut essent parenti simiores. Secundo, quia alias nunquam possent homines in statu innocentiae humanas scientias perfecte acquirere: et ita semper essent imperfecti, et aliqua ex parte ignorantes in his, quæ humanæ naturæ proportionata sunt: quod perfectioni status innocentiae videtur repugnare. Sequela probatur, quia humanæ scientie quamplures sunt, et unaquæque illarum latissimam habet materiam, et ex rebus sensibilius difficillime comparantur: et magna ex parte ad evidens, et certum veritatis judicium non perveniunt. Unde si sola inventione, vel auctoritate humana in eis procedatur, multa per solam opinionem, quæ falsitati exposita est, cognoscuntur. Et ita fieret, ut homines in statu innocentiae in naturali cognitione decipi possent, et præsertim in pueritia, vel adolescentia ante comparatam rerum perfectam cognitionem. Tertio, quia sine omnibus scientiis non potest esse perfecta prudentia: nec sine prudentia potest esse perfecta operatio virtutis, ac subinde nec perfecta originalis justitia, quæ magnam facilitatem ad bonum operandum, et ad vitandum malum tribuebat.

20. *Ad primum.* — Ad primum respondemus esse plures differentiae rationes inter Adamum et posteros, ex quibus potius assertio confirmatur. Adam enim creatus est in ætate adulta, et perfecto rationis usu, in qua ætate jam erat de se capax scientiarum naturalium. Unde si illis caruisset, propriæ ignorantiae fuisse subjectus: in filiis autem parvulis parentia scientiarum non fuisse ignorantia, sed pura nescientia, ut supra declaratum est. Deinde Adam non solum creatus est, ut persona privata, sed ut caput, et consequenter ut doctor et instrutor ipsius naturæ: et ideo ratione sui munera scientias omnes postulabat: et juxta convenientem providentiae ordinem illi erant debitæ;

quæ ratio in filiis locum non haberet, ut per se notum est. Denique de Adamo habemus plura Scripturæ et Patrum testimonia, quæ illius eximiam sapientiam prædicent: quod de filiis secus est. Unde recte dixit D. Thomas perfectionem scientie in Adamo non fuisse accidentis quasi connaturale speciei secundum ordinariam legem, sed fuisse proprium talis individui, propter ejus peculiarem conditionem et statum: ideoque non oportuisse filios similes parenti in illa perfectione a principio creari.

21. *Ad secundum ex Pererio.* — Ad secundum respondeat Pererius, l. 5, in Gen., disp. de excell. statu innoc., q. ult., in fine, filios Adæ in statu innocentiae habituros fuisse plures commodates et auxilia, quibus brevi tempore, et sine anxietate, vel labore ad scientiarum perfectionem pervenirent: numeratque decem acquirendarum rerum adjumenta præcipua. Potissima vero sunt imprimis immortalitas et impassibilitas corporis ex qua perpetua valentia, sensuum internorum et externorum integritas, et firmitas virium corporis proveniret. His accederet summa corporis et animi moderatio: nam in illo statu non esset necessarius corporum cultus, aut vestitus: nec esset appetitus immoderatus divitiarum, nam pauca essent ad victum necessaria, et illa summa facilitate obtineri possent: victus etiam, et consequenter etiam somnus esset moderatissimus. Unde fieret, ut fere totum vitæ tempus possent imprimis in contemplatione rerum divinarum, et deinde in naturalium rerum cognitione et speculatione, consumere: imo studium illud, et occupatio esset illi statui accommodatissima. Præterea ex parte objectorum haberent maximum opportunitatem ad rerum naturas inquirendas, quia et animalia illis ad nutum obedirent, et in Paradiso haberent omnia herbarum genera, ut facile possent earum virtutes experiri, vel rimari. Idemque de cæteris naturalibus rebus facile intelligi potest.

22. *Progrereditur proxima responsio.* — His accederet, quod maximi esset momenti, quod non per solam inventionem scientias addiscent, sed maxime per doctrinam. Nam filii a parentibus docerentur: et ita filii Adæ doctissimum præceptorem habuissent, qui eos, quod fieri posset, sibi similes redderet: idemque ejus posteri, ac successores observarent. Juvarentur denique angelico ministerio et singulari Dei providentia. Addit denique dictus auctor, habituros fuisse tunc homines admirabilem ingenii, memorie et judicii excellentiam, et incredibilem sciendi cupiditatem, quibus ma-

xime ad obtinendam scientiam juvarentur. Sed in perfectione ingenii, vel in appetitu sciendi quatenus ex parte animae naturalia sunt, non essent homines in statu innocentiae ad scientias capiendas aptiores, quia in animabus ipsis non essent perfectiores, ut supra tactum est. Solum ergo ex meliori corporum dispositione, et majori animi moderatione, ac rectitudine, vel majori percipiendi et retinendi habilitate, major sciendi appetitus elicitus provenire posset: multumque sine dubio ad scientias acquirendas juvaret. Hoc ergo modo possent omnes in unaquaque aetate habere scientiam illi aetati convenientem et quasi debitam: ideoque nunquam essent proprie ignorantes. Et quamvis multa non possent evidenter cognoscere, non esset illa imperfectio privativa, sed negativa, quia non ut Angeli, sed ut homines in corpore animali viventes in scientia perfecti esse debuerint. Et quamvis noscent, quae per opinionem cognosci possunt, nunquam periculo deceptio- nis exponerentur, quia non opinando assentient, sed quod ea opinabilia essent, certo judicarent.

23. *Quid sentiat Bassolius et Richardus, imo et D. Thomas.* — *Auctoris resolutio.* — In tertia objectione petitur an in statu innocentiae infunderentur per accidens omnibus hominibus omnes virtutes ex genere suo acquisitae? Quod dubium erat objectio 2, in num. 12, quod non tractant distincte theologi. Illud autem attigit Bassolius, in 2, dist. 20, et problema esse putat: et Richardus qui de scientiis id affirmat, a fortiori id diceret de virtutibus. Imo D. Thomas, d. q. 18, de Verit., art. 7, ad 2, videtur in hoc differentiam inter scientiam constituere, quod scientiae non requiruntur ad unionem cum Deo, sicut virtutes: et ideo potuerunt, vel etiam debuerunt virtutes infundi, quamvis scientiae non tribuerentur. Unde in solutione, ad 3, dicit, quod homines fuissent in statu innocentiae perfecti in his, quae pertinent ad prudentiam, etiamsi in speculativis scientiis perfecti non essent. Nihilominus tamen contrarium videtur probabilius: nam aequaliter sequitur ex illo fundamento, quod talis modus habendi naturales virtutes supernaturalis est: et ideo sine auctoritate, vel cogente ratione affirmari non debet, neutrum autem in praesenti invenitur. Neque est eadem ratio de virtutibus per se infusis et acquisitis; nam illae non habent modum alium naturalem productionis, et per se consequuntur vel debentur gratiae, et ideo a principio indite fuissent infantibus cum ipsa gratia. At vero virtutes na-

turales alium modum productionis, seu acquisitionis ex natura sua postulant: et per se non comitantur gratiam, nec ab illa pendent: et ideo non oportuit a principio infundi.

24. *Procedit resolutio.* — Neque propter originalem justitiam necessaria erat in statu innocentiae illarum virtutum infusio, quia in infantiae statu non dantur motus appetitus contrarii rationi proprie loquendo: quia cum persona tunc ratione non utatur, motus, qui in illa insurgere possunt, non sunt rationi contrarii. Unde in illo statu non esset imperfectio, quod motus appetitus prævenirent voluntatem et illam excitarent, quia hoc esset omnino naturale in illo statu, in quo voluntas nondum esset domina sui, suarumque facultatum: nec ratio posset appetitum prævenire, quia nondum esset rationis usus. Verisimile autem est, Deum sua providentia et per angelorum custodiam fuisse effecturum, ut etiam infantibus non insurgerent motus indecentes, vel de se repugnantes rationi, sicut etiam in adultis dormientibus nulli tales motus inveniuntur: et ita etiam in infantibus non essent motus perturbantes animum, vel per nimiam iram, timorem, concupiscentiam et similes, quos in parvulis experimur, et simili modo, ac ratione non essent in parvulis illusiones sensuum, ac phantasmatum, nec errores, aut deceptions et similes, quae propter defectum usus rationis inveniri solent. Nam licet in eis culpa careant et leviores imperfectiones sint, nihilominus ab statu innocentiae aliena sunt, et aliquid penalitatis habent: et ideo verisimilis est, hos omnes fuisse effectus justitiae originalis in parvulis. Verumtamen propter illos non essent necessarii, imo parum, vel nihil deservirent habitus virtutum acquisitarum per accidens infusi, cum illorum usus non esset in libera habentium potestate. At illos ergo effectus daretur specialis providentia Dei removentis objecta, ex quibus possent tales cogitationes, vel imperfecti motus in illa aetate excitari. Sicut ex eadem providentia proveeniebat, ut nullum extrinsecum agens posset dolorem, vel aliquam lesionem pueris inferre. In quo etiam bonorum angelorum custodia, et malorum remotio et coertio, et peculiaris etiam industria et diligentia parentum juvare possent.

25. *Colligitur responsio ad objectionem secundam in n. 12.* — Et ita simul responsum est ab objectionem supra factam contra secundam assertionem cum sua nova difficultate. Concedimus enim non fuisse infundendos pos-

teris Adæ in illo statu habitus virtutum, vel scientiarum acquisitarum, et consequenter nec habituros fuisse intrinseca facultate vitandi omnes motus, vel passiones contrarias originalis justitiae. Nihilominus tamen generandos fuisse cum justitia originali, quam semper haberent, quasi in actu primo, quia haberent innocentiam et gratiam, cui pro illo statu talis Dei providentia debebatur: semperque parata esset ad removendam omnem passionem perfectioni, et tranquillitati illius status contraria: neque puerilis aetas esset capax justitiae originalis cum majori, magisque extrinseca perfectione. Postquam autem homines ad usum rationis pervenirent, nunquam quidem sentirent motus somnis, tamen in principio id proveniret ex adjutorio speciali Dei, vel removentis contraria objecta, vel excitantis rationem, ut vigilaret, et voluntatem, ut quantum posset appetitum contineret. In illo autem initio decesset illa peculiaris facilitas et perfectio, quae ex habitibus acquisitis provenire solet. Unde in illo etiam initio non haberent homines perfectam prudentiam habitualem acquisitam. Possent tamen ex optima educatione et instructione habere veluti quamdam inchoationem ejus, ratione cuius cum peculiari adjutorio Dei in primo usu rationis actualem (ut sic dicam) prudentiam exercerent, et deinceps facile acquirerent habitualem: et singulis aetatibus proportionatam semper haberent. Ideoque si quis esset pro aliquo tempore defectus perfectionis, ille esset negativus, non tamen privativus: quia illi aetati non plus deberetur et paulatim illa perfectio magna facilitate acquireretur. Unde quod supra diximus, justitiam originalem collectionem horum habituum includere, de justitia in suo perfecto statu existente intelligendum est, quem statum habuit in Adamo a principio propter peculiares rationes in illo inventas, ut jam explicatum est.

CAPUT IX.

UTRUM IN STATU INNOCENTIAE OMNES HOMINES IN GRATIA CONFIRMATI NASCERENTUR, ET CONSEQUENTER AN OMNES POSTERI ADAMI ESSENT PRÆDESTINATI, SOLIQUE ELECTI EX ILLO NASCERENTUR.

1. *Prima sententia affirmans Anselmi.* — Prima sententia affirmit Adamum, si non peccaret, sed primam tentationem vinceret, fuisse in gratia confirmandum, non solum in per-

sona sua, sed etiam in tota posteritate, ac subinde non nisi sanctos, et cum perfecta, et integra innocentia salvandos: ac denique solos prædestinatos, et electos ex illo fuisse nascituros. Ita videtur sensisse Anselmus, lib. 1. *Cur Deus homo*, cap. 18, post medium. *Videt enim (inquit) quod si vicissent, ita confirmarentur cum tota propagine sua, quod ultra peccare non possent.* Quod suadet hac ratione. *Quia nemo dicet, plus valere injustitiam ad alligandum in servitatem hominem in prima persuasione sibi consentientem, quam valeat justitia ad consummandam in libertate sibi in eadem tentatione adhaerentem.* Sed per primam injustitiae persuasionem tota natura vieta est: ergo per primam vicioram tota etiam natura vicisset, et in libertatem perfectam vindicaretur, ejusdemque, sententiae videtur fuisse Gregorius, lib. 4, Moral., c. 36, alias 28, in fin., ubi ait, *quod si parentem primum nulla peccati putredo corrumperet, nequaquam ex se filios gehennæ generaret, sed soli electi ab illo nascerentur.*

2. *Dictam sententiam recipit Scotus cum limitatione.* — Ex scholasticis Scotus 2, distinct. 20, sequitur sententiam Anselmi, limitando illam, nimurum, quod filii Adæ innocentis, non statim in principio nascerentur confirmati: sicut primus parens confirmatus esset, quia non fuissent filii melioris conditio- nis, quam pater. Ulterius vero in quest. 2, in sententiam Gregorii inclinat, quoad eam partem: quod in statu innocentiae, si Adam non peccaret, soli electi nascerentur. Additque illos fuisse futuros eosdem numero homines, qui nunc prædestinati sunt, et non plures, neque pauciores; nam hoc etiam Gregorii verba sonant. Addit etiam rationem: quia prædestinatio electorum facta est ante prævisum originale peccatum, et ante prævisas generationes omnium futurorum hominum: ergo rata permanisset, etiamsi Adam non peccasset: quia prædestinatio immutabilis est. Antecedens probat ex illo principio: quod *ordinate volens prius vult ea, quæ ultimo fini immediatus conjuncta sunt*: et ideo Deus volens primaria vult seipsum, proxime prædestinatorum gloriam et gratiam. Cum Scoto in omnibus consentit Gabriel ibi art. 1, solum dubitat, an perseverante statu innocentiae iidem homines fuissent prædestinati, qui nunc sunt. Major etiam ibi in dub. ult. post principalem questionem, in eodem punto a Scoto discrepat: in aliis vero sententiam Anselmi approbat; Bassolius autem ibi art. 3 et 4, Scotum omnino sequitur. Et consentit Pererius, lib. 4, in Gen., quest.